

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Govor predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar na
letnem posvetu slovenske diplomacije**

29. avgust 2025, Ljubljana

Velja govorjena beseda!

Spoštovana ministrica,
spoštovane diplomatke in diplomati,
cenjeni gostje.

Naj se za začetek vsem vam, spoštovane diplomatke in diplomati, ki za Slovenijo skrbite doma, ter tiste, ki naši državi služite po svetu, zahvalim za vaše delo. Predstavljati Slovenijo in zastopati njene interese je odgovorna in težka naloga. Vedno znova lahko potrdim, da jo opravljate odlično. Veseli smo izjemne pozornosti in pomoči, ki nam jo ob naših obiskih, skupaj s svojimi ekipami, zagotavljate na Ministrstvu za zunanje in evropske zadeve, s čedalje kakovostnejšimi opomniki in vedno dobrodošlimi nasveti. Veseli smo vašega prispevka k prepoznavnosti slovenske diplomacije, spoštovane veleposlanice in veleposlaniki, generalne konzulke in generalni konzuli, ki skupaj s svojimi ekipami delate v tujini. Vsako leto poudarjam to zahvalo. In vsako leto jo tudi bom. Zato, ker se ponos države vedno začne s tem, kako nas predstavljate. Vsem, še enkrat, iskrena hvala.

Vaše delo ni preprosto: ko gre za mednarodne odnose, je biti optimist dandanes resnično velik izziv. Vsakega med nami, še posebej pa tiste, ki dajemo humanost in skrb za sočloveka pred realizem in geopolitično razmišljanje, mora skrbeti, kam ta svet gre. V številnih konfliktih, ob dramatičnih razvojnih razlikah in ob nedoumljivi odsotnosti konsenza v mednarodni skupnosti za odločen boj proti podnebni krizi najbolj trpijo mali ljudje, tisti, ki na reševanje težav nimajo nobenega vpliva. Posebej pa nas brez besed puščajo grobo kršenje mednarodnega prava, kot ga spremljamo ob ruski agresiji na Ukrajino, ter grozljivo nediskriminatorno pobijanje in stradanje palestinskega prebivalstva v Gazi, kot ga izvaja izraelska vlada.

Zato je nujno, da vsi, ki v teptanju človekovega dostojanstva prepoznavamo civilizacijsko grožnjo, povzdignemo glas in povemo svetu, da nam ni vseeno. Da nam ni vseeno za ljudi, ki umirajo od lakote. Za ljudi, ki za preživetje brskajo po smetiščih. Za tiste, ki se morajo zaradi dviganja morske gladine z domačij seliti v tuje kraje. Za tiste, ki bežijo pred droni agresorja. Ni nam vseeno in ne sme nam biti vseeno.

Za ponazoritev, da nam ni vseeno, moram omeniti nestalno članstvo v Varnostnem svetu Združenih narodov, ki se končuje z iztekom tega leta. Delo slovenske ekipe v New Yorku je namreč bilo opaženo po vsem svetu, zato, ker so si prizadevali držati zavezo, ki jo je državam članicam OZN dala Slovenija. Obljubili smo, da bomo v Varnostnem svetu predstavljali vse države članice, ne samo evropskih. To obljubo smo držali in na to smo lahko ponosni. OZN je organizacija, ki je ta naš svet rešila pred samim seboj. Zato je pomembno naše sporočilo v OZN, ki ga prenašamo tudi z našim nestalnim članstvom v Varnostnem svetu: da nam ni vseeno za multilateralizem in da prihodnost mednarodnih odnosov vidimo v njem. V večpolarnem svetu se namreč dobro počutijo samo velike sile. V multilateralnem svetu pa se dobro počutijo vse države.

Zato je pomembno, da se naša zgodba z OZN z iztekom mandata nestalnega članstva v Varnostnem svetu ne konča. Tako pomembne naloge ne moremo obravnavati kot projektne, ampak kot sestavni del izvajanja Deklaracije o zunanji politiki Republike Slovenije ter njene zunanjepolitične strategije. Prizadevanja Slovenije za ugled OZN in na splošno mednarodnih organizacij se sicer nadaljujejo. Slovenija bo morda svoje delo nadaljevala kot članica Sveta za človekove pravice, lahko pa bi razmišljali tudi o kakšni drugi nalogi v okviru mednarodnih organizacij. Slovenija je znana ne samo kot glasna zagovornica človekovih pravic, miru in stabilnosti, temveč tudi kot sooblikovalka mednarodnega prava. Pri tem imam seveda v mislih umestitev pravice do čistega, zdravega in trajnostnega življenjskega okolja med človekove pravice, kar je zagotovo eden večjih uspehov slovenske zunanje politike in diplomacije. Dodatno veljavo daje temu uspehu nedavno sprejeto svetovalno mnenje Meddržavnega sodišča glede obveznosti držav v zvezi s podnebnimi spremembami, v katerem sodišče jasno poudari pomen te pravice.

Pogoj za vsesplošni razvoj blaginje človeka pa je seveda kar najboljši preplet gospodarskega in političnega razvoja. Tu se zdi, da se Evropa spoprijema z dvema izzivoma. Eden je zagotovo nemirna mednarodna skupnost: politična nestabilnost in vojne povzročajo največ škode tudi najrazvitejšim, tržno usmerjenim državam, kamor lahko štejemo tudi Slovenijo. Drugi pa je konkurenčnost na področju znanosti in tehnologije. Če parafraziram klasično geopolitično misel: če obvladuješ ali nadzoruješ razvoj znanosti in tehnologije, potem obvladuješ ves svet.

Trendi, ki nakazujejo, kdo obvladuje svet in s čim, so jasni. Na normativnem področju – torej ko gre za podporo vladavini prava ter varstvu temeljnih človekovih pravic in svoboščin – je nesporna moralna velesila še vedno Evropa. Ko gre za oboroževalno tekmo, so kot vojaška velesila v ospredju še vedno ZDA, naša zaveznica v zvezi Nato. Ko gre za znanost in tehnologijo, pa kot tehnološka velesila že prevladuje Kitajska.

To so dejstva, iz katerih moramo izhajati – in znati pametno ravnati. Vemo, da je Slovenija demokracija, njena geopolitična usmeritev je jasna, zavezništva tudi. Toda Slovenija želi biti tudi pametna država. In vsaka pametna država se mora znati pogovarjati, ne sama s sabo, ampak s čisto vsemi državami, ki imajo v mednarodnih odnosih kaj povedati in njihova beseda nekaj pomeni. Zanimariti to dejstvo pomeni podcenjevanje lastne zunanje politike in sposobnosti naše diplomacije.

Sposobnost upati in znati se pogovarjati je še posebej pomembna danes, ko je mednarodna diplomacija v veliki krizi. Kako je mogoče, da diplomacija ni sposobna doseči dogovorov pri ključnih točkah, ki odločajo o tem, ali bomo kot civilizacija preživeli ali ne? Podnebna kriza zagotovo spada

mednje. Kako je mogoče, da diplomacija 21. stoletja ni sposobna preprečiti agresorske vojne, kot jo gledamo v Ukrajini? Ali sistematičnega teptanja palestinskega prebivalstva, pri katerem izraelske oblasti stradanje prebivalstva očitno razumejo kot legitimno sredstvo vojskovanja, če temu sploh lahko tako rečemo?

Kam je izginil dialog? Dialog je srce in duša vsake diplomacije. Kako lahko brez dialoga sploh končamo konflikte? Vojne, hladne ali prave, bi morale biti pravi izziv za diplomacijo – pa se zdi, da diplomacija do poraza ali zmage med nasprotnimi stranmi sploh ni zaželen.

Spoštovani,

v to Slovenija in slovenska diplomacija ne moreta in ne smeta privoliti. Poslušati moramo sebe in svoje vrednote ter pri njih vztrajati. Moramo biti pogumni. Ne smemo sprejeti diktata dvojnih standardov. Dialog in humanost sta civilizacijski normi, ki ju moramo vedno zagovarjati. Odrekanje tem normam pomeni izdajo samih sebe in negotovo prihodnost – o tem sem prepričana.

Za obvladovanje prihodnosti je potrebno tudi pravočasno prepoznavanje trendov, ki napovedujejo tektonske spremembe v mednarodnih odnosih. To danes posebej velja za vprašanje ravnotežja moči na področju znanosti in tehnologije. Znanstveno-tehnološki premik na vzhod Azije, ki smo mu priča, pomembno vpliva na aktualnost evropskega oziroma zahodnega modela vrednot in razvoja. Gredo interesi na področju razvoja znanosti in tehnologije ter razumevanje standardov varstva človekovih pravic in svoboščin z roko v roki? Nič ne kaže na to – naše razumevanje teh vrednot in standardov je drugačno kot marsikje drugod po svetu. Tega ne bo mogoče spremeniti. Zato mora biti za Slovenijo odgovor na vprašanje, ko gre za sodelovanje z vzhodnoazijskimi državami, vključno s Kitajsko, jasen. Upoštevati je treba potrebe gospodarstva, ki svoje priložnosti vidi na Vzhodu, vendar se zgodovinskim pridobitvam, ne samo zagotavljanju temeljnih človekovih pravic, temveč tudi blaginji in socialni državi kot modelu razvoja, ne smemo odpovedati. Hkrati pa je treba iskati poslovne priložnosti tudi na Zahodu in tudi v ZDA in tudi v Afriki, Osrednji Aziji in drugod. Potovala sem po državah Afrike in Osrednje Azije, sprejela sem predsednika pomembne afriške države ... in vsepovsod je vladalo veliko zanimanje za sodelovanje s slovenskim gospodarstvom. Žal se včasih zapleta, recimo pri Keniji. Zamenjava častnega konzula v tej državi je proces, ki se je začel leta 2022. In še ni končan. Prijazno pozivam, da se proces konča še letos. To res ne bi smel biti velik izziv, če pa je – izzivi so zato, da se premagajo, še posebej tam, kjer je motivacija za tkanje vezi s Slovenijo velika. Tudi stane nič.

Spoštovani,

kot lahko spremljate, tudi danes, se glede veliko vsebinskih poudarkov vsi akterji v slovenski zunanji politiki pretežno strinjamo. Kaj bo prinesla prihodnost, bo jasneje ob letu osorej, ko bodo za nami volitve. Ne glede na njihov izid pa velja: če želimo preživeti kot Slovenija, ki jo imamo radi, potem moramo imeti jasen načrt, kako naprej. Sama med aktivnostmi, ki jih kaže začeti ali nadaljevati, vidim predvsem teh pet sklopov.

Prvemu lahko rečemo strateška odpornost. Potrebe po višjih vlaganjih v "trdo varnost" so neizpodbitno dejstvo, a izgradnja odpornosti zahteva več: energetska in prehranska varnost, zagotovljen dostop do dobavnih verig ter – ključno – lastni tehnološki napredek. Kolikor je to mogoče

in v pristojnosti zunanje politike, omogočiti pomoč podjetjem in raziskovalnim institucijam, ki se ukvarjajo z razvojem visoke tehnologije, oziroma podjetjem z visoko dodano vrednostjo. Prav tako je nujno, da smo dejavno vključeni v vse mednarodne institucije in pobude, ki spodbujajo znanstveno-tehnološko sodelovanje.

Drugič, prizadevanje za vodilno vlogo pri globalnem vladanju, ko gre za mejna področja.

Velika večina nas, ki smo danes tu, se verjetno strinja, da bodo mednarodni odnosi že jutri popolnoma drugačni kot danes. Včeraj so smrtonosna letala upravljali piloti. Danes njihovo mesto počasi, a zanesljivo, prevzemajo smrtonosni droni, ki jih poganja umetna inteligenca. Včeraj smo se z volilnimi programi seznanjali na volilnih soočenjih. Danes imajo soočenja skorajda obrobno vlogo. Na volitve vplivajo dezinformacije, globoki ponaredki (tako imenovani »deepfakes«), manipulacije z družbenimi omrežji, ki uporabnikom konstruirajo popolnoma novo resničnost – na način, da so volivci o tem, koga bodo volili, odločeni, še preden politične stranke sploh predstavijo svoje programe. Na tej točki si dovolim biti kar najbolj iskrena z vami: nikakor ne kaže izključiti možnosti, da se bodo tehnologije za umetno vplivanje na voljo volivcev intenzivno uporabljale tudi na volitvah pri nas prihodnje leto. Že videno, kot bi lahko rekli, v nekaterih vzhodnoevropskih državah.

Zato je dobro, da je Slovenija kot tehnološko razvita država pri vseh prizadevanjih za mednarodno zakonsko ureditev takšnih škodljivih praks tehnološkega razvoja zraven. Aktivni bomo morali biti tako na regionalni kot svetovni ravni. Tehnološka prevlada čedalje bolj določa gospodarsko in nacionalno varnost, globalno sodelovanje pa prepušča prostor geopolitični fragmentaciji, kar ima globoke posledice za inovacije in gospodarski razvoj nasploh. Proti temu se je treba boriti in sodelovati z institucijami, ki združujejo, ne razdvajajo. Zato želim posebej poudariti nekaj zunanjepolitičnih uspehov na področju znanosti in tehnologije, na katerih kaže graditi: članstvo v CERN-u, članstvo v ESA ter vključevanje v projektne znanstveno-tehnološke programe, kot je denimo program ARTEMIS.

Tretji sklop se dotika **izobraževanja in razvoja analitičnih sposobnosti**. O njihovem pomenu za slovensko diplomacijo sem v preteklosti že govorila in bom danes znova. V tem kontekstu pozdravljam lepo umeščeno Diplomatsko akademijo v diplomatski vsakdan, kot tudi Službo za strateške študije in analize. Interakcije s svetom na vseh ravneh so ključne za odprto in samozavestno zunanjo politiko.

Četrtrič, **kadrovska politika z vidika korenite vsebinske reforme diplomacije – »diplomacija v novi preobleki«, kot pravijo vaši analitiki**. Strinjati se je treba, da bodo v svetu poplav informacij in kompleksnosti globalnih izzivov ključne interdisciplinarnost, agilnost, fleksibilnost ter meritokracija: prepoznavanje kompetenc za reševanje konkretnih problemov. Še posebej za maloštevilne diplomacije, kot je naša, velja, da so lahko uspešne le s stalnim usposabljanjem in posodabljanjem znanja, ob rednih vlaganjih v sodobno opremo in metode. Žal je tako, da se sodobne tehnologije čedalje bolj uporabljajo za demonstracijo moči, vplivanje na moč zavezništev in umetno zaostrovanje konfliktov. Če želimo vse te trende razumeti in jih pravilno analizirati, moramo biti ustrezno izobraženi in usposobljeni hkrati. Včasih je veljalo, kolikor jezikov znaš, toliko veljaš. Danes velik del prevajanja že prevzemajo računalniki. Kakovost diplomacije in zanašanje nanjo bo zato določalo znanje ter s tem sposobnost razumevanja in obvladovanja tveganj, povezanih z najnaprednejšimi tehnologijami. Pri tem pa ne gre spregledati, da je diplomatsko delo pogosto zahtevno – ne le poklicno, temveč tudi osebno. Gre za številna odrekanja, tudi za celotno družino, zato bi morala država ustrezneje prepoznati in ovrednotiti prizadevanja slovenskih diplomatov ter sistematično poskrbeti za njihovo blaginjo.

Petič, **uveljavljanje in promocija slovenske diplomacije v tujini**. Za našo skupno samozavest je pomembno, da ima slovenska diplomacija že kaj pokazati. Dejstvo je, denimo, da je Slovenija po svetu znana kot akter pri vodni diplomaciji, razvojnih projektih, na področju vzpostavljanja standardov človekovih pravic, humanitarnih dejavnosti, večji zastopanosti žensk v upravljaljskih strukturah in še kje. Potem je tu Blejski strateški forum. Letos bo že dvajseti po vrsti, kar je izjemen dosežek, še posebej zato, ker forum postaja dogodek, kamor diplomati in strokovnjaki iz tujine radi zaidejo. In končno, institucije, kot sta Center za evropsko prihodnost in ITF, dejavno sooblikujejo podobo slovenske diplomacije in zato zaslužijo posebno pozornost. A ne pozabimo: institucije so ljudje. Brez motiviranih diplomatov in diplomatov uveljavljanje Slovenije kot mednarodnega akterja ni mogoče. Zato je njihovo znanje, entuziazem, privrženost in ljubezen do države treba sistemsko in sistematično nadgrajevati in nagrajevati.

Če povzamem, bi to lahko naredila v treh točkah.

Prvič. Ko gre za *načelno opredelitev Slovenije glede mednarodnega dogajanja*, menim, da smo na pravi poti in na pravi strani zgodovine. Naj tako tudi ostane. Slovenska diplomacija naj še naprej opravlja svoje naloge tako, da se ne bo vdajala sprotnim političnim interesom in dvojnemu standardom.

Drugič. Ko govorimo o *viziji mednarodnih odnosov*, v ospredju naše zunanjepolitične usmeritve ostajata multilateralizem in veljava mednarodnega prava. Zagotovo se tu ne strinjamo vedno, ne doma in ne v tujini. Toda liberalna usmeritev je, če gledamo zgodovinski razvoj naše družbe, edina, ki človeštvu omogoča vsesplošni napredek. Svet ni dobil več človekovih pravic in svoboščin z bipolarno ureditvijo. Jih je pa z multilateralno. Manjše države se z velikimi ne morejo soočiti v bilateralnih srečanjih. Lahko pa se v multilateralnih. In le z multilateralizmom lahko velike države pridobijo ali obdržijo svoj ugled v svetu.

Tretjič. Ko govorimo o *prihodnosti slovenske diplomacije*, brez resnega in sistematičnega vlaganja v človeške vire, brez modernizacije in povečane sposobnosti odzivanja na znanstveno-tehnološke izzive bo ta že kratkoročno močno izgubljala. Aktualne vojne in konflikti resno ogrožajo našo sedanost, toda v zunanji politiki je pomembno tudi, kako osmislimo prihodnost. Zato je nujno razmišljati o 'dan potem' že danes, ne samo v vsebinskem, temveč tudi v kadrovskem pomenu.

Za konec pa bi z vami želela deliti še eno misel.

Diplomacija je temelj mednarodnih odnosov. Brez nje bi bil svet še bolj kaotičen, konflikten in nepredvidljiv. Vsak dan se sprašujem, kako bi lahko rešili za Evropo dva najbolj žgoča konflikta. Nihče nima čarobne palice, eno pa vsi skupaj vendarle vemo. V Ukrajini diplomacija ni preprečila vojne, a ostaja ključna za iskanje rešitev. Brez nje bo težko doseči trajen mir. Večdesetletni spor med Izraelom in Palestino je še kompleksnejši. Diplomacija je močno omejena, ker so v ozadju globoki zgodovinski konflikti, nasprotujoči si interesi velesil in izjemno polarizirana mednarodna skupnost. In vendar je edina pot do trajnega miru diplomatska rešitev, saj vojaška ne obstaja. Morda bi večkrat lahko mi sedli skupaj in nanizali možne rešitve. Ni treba, da čakamo druge. To Slovenija, z vašim znanjem, spoštovane diplomatke in diplomati, zna in zmore. V to danes, ko vas veliko bolje poznam, iskreno verjamem.

Vsem tistim med vami, ki se boste udeležili Blejskega strateškega foruma oziroma sodelovali na njem, kličem na skorajšnje snidenje. Če boste skupaj s svojimi družinami ujeli še kaj poletja, me štejte med tiste, ki vam ga iskreno privoščimo.

Hvala vam in srečno.